

СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА, ЗДРАВСТВО

UDK: 331.538
Biblid 1451-3188, 10 (2011)
Год X, бр. 35–36, стр. 236–240
Изворни научни рад

Мина ЗИРОЈЕВИЋ ФАТИЋ
Сања ЈЕЛИСАВАЦ ТРОШИЋ¹

**ДРЖАВНА ПОМОЋ И УСЛОВИ
ЗАПОШЉАВАЊА ОСОБА
СА ИНВАЛИДИТЕТОМ (СЛУЧАЈ Ц-110/03)**

ABSTRACT

In this Judgment of the Court (Third Chamber), we have the applicant, Kingdom of Belgium and defendant, Commission of the European Communities. By its application, the Kingdom of Belgium seeks the annulment of Commission Regulation (EC) No 2204/2002 of 5 December 2002 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State Aid for Employment (OJ 2002 L 337, p. 3, corrigendum in OJ 2002 L 349, p. 126) (“the contested regulation”). Since none of the pleas in law put forward by the Kingdom of Belgium has been upheld, the Court decided that the action must be dismissed and that the Kingdom of Belgium has to pay the costs.

Key words: Action for annulment, Regulation (EC) No 2204/2002, horizontal state aid, aid for employment, legal certainty, subsidiarity, proportionality, coherence of Community action, non-discrimination, Regulation (EC) No 994/98, objection of illegality.

1) УВОД

Регулисање државне помоћи коју земље чланице пружају предузећима или одређеним привредним гранама заузима једно од кључних места у праву конкуренције ЕУ. Питање државне помоћи је од посебног значаја и за

¹ Институт за међународну политику и привреду, Београд, E-mail: mina@diplomacy.bg.ac.rs, sanja@diplomacy.bg.ac.rs.

спровођење политике конкуренције које је у надлежности Комисије ЕУ, Савета и Европског суда правде. У Римском уговору о оснивању ЕЕЗ прихваћено је схватање радне конкуренције на чијем поштовању је стварано заједничко тржиште и економско уједињење држава чланица. Са тог становишта, државни интервенционизам је дефинисан као супротан слободној трговини међу чланицама ЕЗ, односно као облик нарушавања конкуренције на тржишту ЕЗ. Полазећи од тога да државна интервенција нарушава и меша се у тржишну привреду, појам државне помоћи у себи обухвата искривљавања конкуренције и стварање нелојалне предности за домаће произвођаче или извознике. Општа забрана државне помоћи заснива се на основу члана 92. став 1. Уговора, који гласи: „Ако овим Уговором није другачије одређено, сматраће се да су неспојиве са заједничким тржиштем у мери у којој угрожавају трговину између држава чланица, сви облици државних или из државних средстава одобрених субвенција, који путем повлашћивања одређених предузећа или производних грана прете да доведу или доводе до недозвољене нелојалне конкуренције.” Овде утврђивање неспојивости са заједничким тржиштем има квалитет забране, иако норма то изричито не наводи (нормативни концепт). Такво тумачење је потврдио Европски суд правде у случајевима, као што је Комисија против Француске из 1969. и слично. Предмет забране су једностранни државни акти чланица ЕУ, којима оне, ради сопствених економских и социјалних циљева, пружају одређеним предузећима или секторима помоћ различитих видова. Ова помоћ је под ударом забране само ако се њоме угрожава трговина међу чланицама ЕУ и ако се њоме може нарушити или се нарушава конкуренција на јединственом тржишту ЕУ. Да би помоћ коју држава чланица пружа неком предузећу пала под удар забране из члана 92. став 1. Уговора неопходно је да буду испуњена два услова. С једне стране, неопходно је да се пружањем те помоћи нарушава конкуренција или чини претња таквог нарушавања и то кроз фаворизовање одређених предузећа. Дакле, аутори Уговора су настојали да заштите оно што Комисија назива „принципи економске правичности”, што подразумева укључивање привредних субјеката у тржишну утакмицу властитим средствима. С друге стране, помоћ држава чланица предузећима који испуњавају први наведени услов треба да буде таква да утиче на промет између држава чланица и тек у том случају и у мери у којој производи такав ефекат она подлеже под удар наведене забране. Дакле, уколико нема прекограничног ефекта дате помоћи, тј. ако она има утицај само на унутрашње стање на тржишту неке државе чланице таква помоћ није забрањена Уговором, већ, евентуално, може пасти под удар националних прописа о конкуренцији државе чланице у питању.

Према овоме, треба имати у виду да се тражи прекограничност ефеката дате помоћи, а не самог акта који тај ефекат производи. Услед развоја трговине у Заједници и економске испреплетаности и повезаности у њеним оквирима ретки су случајеви помоћи чији ефекат има само интерни карактер.² Иако нам се ове одредбе чине јасним, само током 2010. године државе чланице ЕУ повратиле су преко 530 милиона америчких долара од фирми које су користиле државну помоћ, а на то, према мишљењу Комисије ЕУ, нису имале право. Овај новац не би био враћен да Комисија није добила обавештење о кршењу правила о државној помоћи. У последњих 10 година ова сума износила је преко 10.9 милијарди америчких долара, а очекује се још прилив од преко 1.8 милијарди од случајева које се сада налазе пред судом ЕУ, те нам је управо ова судска пракса драгоцене како по питању тумачења одредби закона тако и у смислу праћења ситуације у државама и забране дискриминације.

II) ПРЕДМЕТ И СТРАНЕ У СПОРУ

Предмет спора је поништавање регулативе донете под чл. 230 ЕУ, а тужитељ је Краљевина Белгија, коју је ЕУ у почетку представљао адвокат Снекс (*Snoecx*), а касније адвокати Доминковић, Валброк и Брикман (*Dominkovits, Waelbroeck, Brinckman*), а тужена је Комисија ЕУ коју представља адвокат Розет (*Rozet*).

III) СЛУЧАЈ ПРЕД СУДОМ

Случај је пред суд донела Краљевина Белгија која је тражила поништавање правила Комисије бр. 2204/2002 (Commission Regulation (EC) No 2204/2002) од 5. децембра 2002. године о примени чланова 87 и 88 Уговора о ЕУ о државној помоћи при запошљавању.³

IV) ПРАВНА ОСНОВА

Правну основу за овај случај чине чланови 89, 136, чл. 137 став 1 и 3 који се односе на регулисање односа у пољу конкуренције, а посебно конкуренције код запошљавања, затим чл. 3. став 2 и чл. 4 Правила Комисије

² Божо Драшковић, Властимир Вуковић (ур.), *Тржишне структуре и заштита конкуренције – искуства земаља у транзицији*, Мина Зиројевић, Сања Јелисавца, „Политика конкуренције ЕУ са посебним освртом на законодавство земаља Југоисточне Европе”, Институт економских наука, Београд, 2008. стр. 165–176.

³ OJ 2002 L 337, p. 3, corrigendum in OJ 2002 L 349, p. 126.

бр. 70/2001 (*Commission Regulation (EC) No 70/2001*) од 12. јануара 2001. године. Такође, правну основу чине и четврти и пети део преамбуле као и чл. 1 правила Савета бр. 994/98 (*Council Regulation (EC) No 994/98*) од 7. маја 1998. године који регулише примену чланова 87 и 88 Уговора о оснивању ЕЗ на одређене категорије хоризонталне државне помоћи. Правило бр. 994/98 донето је на основу правила Комисије бр. 2204/2002, које је главни предмет ове тужбе. Ово правило у ствари дефинише услове државне помоћи која се користи за запошљавање и помоћ при запошљавању особа са инвалидитетом и особама са посебним потребама као и за обезбеђивање помоћи како би се покрили трошкови за запошљавање радника са инвалидитетом. Ипак, ово правило се не односи на раднике у рудницима, бродоградњи и транспортном сектору на које се односи чл. 88 став 3 Уговора о ЕЗ. Краљевина Белгија је изнела три правне молбе као подршку свом правном захтеву. Прва молба се односи на Правило 994/98 које по њиховом мишљењу не обезбеђује објективну транспарентност и правну сигурност која се спомиње у Преамбули овог правила. У пресуди се наводи да адвокати Краљевине Белгије нису успели да докажу своје тврдње и да покажу нејасност поменутих правних норми. Наиме, јасно је да чл. 1 поменутог правила представља општу норму док чл. 4 став 3 регулише односе при запошљавањима у регионалним секторима као *lex specialis*. Такође, Белгија је критиковала јасност односа између члана 4, који регулише правила о државној помоћи при стварању радних места, члана 5 који се односи на запошљавање радника са инвалидитетом и са посебним потребама и члана 6 који се односи на пружање сталне помоћи за раднике са инвалидитетом. Наиме, тужитељ тврди да није јасно који се чланови примењују у случају да особа симултано испуњава више услова задатих у овим правилима. Суд мора да се успротиви овим наводима, јер је јасно да је могућа кумулација помоћи под одређеним условима описаним у чл. 8 став 2. Овај став суда се односи и на наводну нејасноћу у вези са првим ставом чл. 8 који регулише кумулацију регионалне и опште државне помоћи. Друга молба се односи на наводно нарушавање основних принципа Права ЕУ, а посебно права на пропорционалност, супсидијарност и кохеренцију акција ЕУ и недискриминацију. Наиме, Влада Белгије тврди да се навођењем листе категорија за инвалидност радника у чл. 2 став В стварају услови којима се угрожава принцип пропорционалности и да ова правила онемогућавају свакој држави да омогући поновну интеграцију ових радника и да угрози неке категорије које нису обухваћене овом листом. Ови наводи тужитеља се такође морају одбацити због тога што је дата дефиниција заиста широка и није рестриктивна по питању додатних права за раднике који испуњавају ове

услове, већ им даје основна заштитна права. То се такође може документовати и другим одредбама уговора али и другим пресудама (на пример случајеви C-225/91 *Matra v Commission* [1993] ECR I-3203, параграф 42; C-303/88 *Italy v Commission* [1991] ECR I-1433, параграф 34, и C-156/98 *Germany v Commission* [2000] ECR I-6857, параграф 67).⁴ Трећа молба се односи на кршење Споразума, по коме, ступајући на снагу члан 137 став 3 није могао да буде основа за Правило број 994/98. Ову тврдњу суд је лако одбацио подсећајући на раније пресуђене случајеве Ц-269/97 Комисија против Савета, параграф 43, и случај Ц-36/98 Шпанија против Савета, параграф 58 (Case C-269/97 *Commission v Council* [2000] ECR I-2257, paragraph 43, and Case C-36/98 *Spain v Council* [2001] ECR I-779, paragraph 58).

V) ПРЕСУДА

Суд је пресудио у корист Комисије и наложио одбацивање тужбе Краљевине Белгије и плаћање свих судских трошкова.

VI) ИЗВОРИ

- Стална интернет адреса: <http://curia.europa.eu/>
- Рајчевић, Тома, *Право конкуренције ЕУ, основне претпоставке*, Влада РС, Канцеларија за придруживање ЕУ, 2006.
- Др Божо Драшковић и др Властимир Вуковић (урс), *Тржишне структуре и заштита конкуренције – искуства земаља у транзицији*, Мина Зиројевић, Сања Јелисавац, „Политика конкуренције ЕУ са посебним освртом на законодавство земаља Југоисточне Европе”, Институт економских наука, Београд, 2008. стр, 165–76.

VII) ЗНАЧАЈ ЗА СРБИЈУ

Јавност у Србији, поготово стручна, мора да буде у току са оваквим пресудама из неколико разлога. Прво, да увиди колико новца се одлива на погрешан начин из буџета и друго, да буде у току са променама и тумачењима правила о нарушавању конкуренције. Регулатива и контрола свих врста државних подстицаја, као и деловања свих привредних субјеката може имати посебан утицај који је понекад неопходан за остваривање тржишне привреде, али држава може бити и фактор нарушавања ових принципа.

⁴ Internet: <http://curia.europa.eu/>.